

'אשרינו שזכהנו לך!'

ועומד המורה העברי ו מביט על דרך העבודה והعمل שעבר בה וחושב: "האיך יכלנו לכבות הר שכוה" במשמעותו של עשרים וחמש שנים? רואה הוא מה וחמשים בתה" ספר עבריים בארץ וביהם יותר מרבבותם תלמידים ואלף מורים עבריים, ו מביט הוא לארכות הנוליה – לפולניה לטוויה, ליטא, אסטוניה, בולגריה, בסרביה, רומניה, ו גם אמריקה, שם בהן שירותים ומאות בתים ספר עבריים, – שכולם נוצרו ברצונה הטוב של האומה, ו אבדבנץ^{1.} לכולם "בית הספר לבנות בייר", אבן זו שמאסו בה בזמנו גם בני האומה כ אחד העם" והשאירו בחימם רק משום "אם לא יוויל לא זיך" – והאם לא יעל על לב המורה מחשיבות גאות ונאות, בין ביחס לחמי עמו, שבচচু היה להחיות שפטו ותרבותו, ובין ביחס לעבודתו הוא, שחלק גדול מתחיית-העם יש ליזוקף על חשבון עבודתו ועמלו?

אם המורה הפרוטי נצח בשעתו בסידני הצעرتית, הרי עומדת ומאנצ'ה המורה העברי את הפסיכולוגיה הגלותית, כי בעקב תחית הלשון העברית בפי ילדים בא מהפכה גמורה גם במחשבתם, – ומה גודל היה ההבדל בין ילדי הדור הקודם, שדברו ורגונית מובלבלת, לילדי הדור הבא, שידברו עברית טוביה, עברית מקורית!
وطבעיות השפה העברית בפיו ובפי ילדים הרי היא כמעט כמעט גמורה ומוחלתת, וראיה לדבר, שאין אנחנו מתפלאים עוד על מהפכה היסודית זו שהיא שבחינו. שומעים אנו אלף-אלפים תינוקות מפתפטים ביניהם עברית, יוצרים להם שפה חייה, זו שלא נשמעה כלל לפני שלשים-ארבעים שנה – ואזינו אינה מרושת כל זרות זהה. משתפים אנו בשערי פיסיקה וכימיה, בלמודי פסיכולוגיה והגינון בכתות הגבוחות של בית-הספר – והדבר אין מפליאנו כלל; מקשימים אנו לנואמים עבריים חוצבי להבות – הן ניצוצות של מוסר צבורי והן של אש-דת, והן של תוצאות מדעית אחרונות – ואין אנו מרגישים כלל בחදוש שבדבר; ואלפים צערדים וצעירות מתקלים בתפקידים בתה"העם ובאסיפות מפלגתיות – מתוכחים, מתקוטטים מרנישים, רבים וניצים בעברית יפה – והיש מי שייהה הדבר לפלא בעינו?...

עודים אנו ללימודים בשערי ערב: מאות-מאות של צעירים וצעירות מתוגלים בדבר העברי, שהוא שפת המדינה, שפת-החינוך – בהם נשים תימניות, קורדיות, פרסיות, גורגיות וכו' וכו', וידענו, כי וזה עבודת המורה העברי, שהוא נותן את זמנו ברובו חן לעבודה הקשה זו. משתתפים אנחנו ביום החופש עם "חברינו" הפועלים לתור את

1. הדברים נכתבו בתרפ"ט.

2. מקום נצחון גרמניה על צרפת ב-1870.

הארץ ועושים "צעדים פוליטיים" במקומות שלא צעדה רוגל יהודית מה מאות בשנים וחילל הארץ מתמלא דבר עברי, ושירה עברית בוקעת ופולחת את האירור הדומם; – שומעים אנו מפקדי-הצופים, עושים הם את "פעולותיהם" בעברית תורה, וצל דעתנו אינו עליה, כי אפשר להיות אחרת. ונאמנים עליינו דבר אחד הסופרים, כי "השפה העברית, אשר המשך דורות רבים ניטל ממנה כח הדיבור, היתה לשפט-דיבור היה בפי המוני השובב לשבטיו השונים, השפה אשר הייתה מאות שנים שפטו של הגבר בלבד היה לשפט אם בוגל הטע גדול בארץ; שפט תלמידי חכמים היה לשפט הפועל, אשר נתקשר בה בכל לבו וקשר בה את עתידו התרבותי והחברתי. כל צנורות התרבות העממית – הן הלידים ובית הספר, תנועות הפועלים והסתדרויות הנוצר, שעורי הארץ ובית-העם, התיאטרון והעתונות – הנם שליחיה של הלשון העברית; הספר העברי הכה שרשים בקרקע ופעולתו גוברת ומסתעפת משנה לשנה; תורת ישראל ולמודים שמושימים מתבצרים בארץ בכליה השפה העברית" – וידענו כי כל זה בא מכחו ומכח-כחו של בית הספר

העברית, שהמורה העברי השקיע בו מנפשו ומרציו, מעקשנותו ומקנאותו. והאין לנו להזות ולהחלום גם על עתיד מוחהיר בדור השני והשלישי להוראה, כשהמורה ישחרר לגמרי מסבל יצירת לשון ומשמעותי חוסר ספרי למוד; כשותם החנון יכנס אל מסלולו הטבעי-המקורי, והמורים הצעירים יעשיקו את מוחם בפרובלימיות ההוראה והחנון העולמיות, ההולכות ומתחדשות לפני התפתחות האנושיות בכלל ומצבונו בארץ בפרט? – והרי כבר ביום יש לנו להראות על השבלונה הרגילה והמסורת הרקובה" של אריזות אירופה, שהולכת ונעלמת מבת-הספנו לפני ממדת התפתחותם של המורים; על "החיים" המפליכים בכל בית-אולפנא, שבו מורים מסורים להזוך בכל לב; על "החדושים" שלעת עתה הם מקרים, אבל לאט-לאט יביאו לידי תוצאות מסוימות וקבועות; על בתיה הספר של "זעדה התרבות" עם הדוחישם הנוצעם, שאלת "אחרית הימים" ו"ימי המשיח" נועצת בהם וכיו' וכיו' וכיו'...

ההיסטוירין בעtid, כשיופיע בהיקף רחב על בית-הספר העברי, יעמוד משותם ומתפלא על "הכח הענק של כורת הנמלים" שהחשק ביסוד הבית הזה; הוא גם יודח כי רושיותה של השפה העברית בארץ, שנטקהלה בתור שפת המדינה בשתרות ובתעודות, בקספים ובמטבעות – גם היא תוצאות פועלות בית-הספר העברי והמורים, שהפיצו את ורעד-חיותה של השפה גם למקומות רחוקים ולעלמות שוניות.

ואנחנו, הדור הראשון למחנכים עבריים בארץ – אשרינו שכינו לכך! בודאי וכותבת אבות יש בידינו, זכות הורינו וזכות מלמדינו, אלה שהורישו לנו את היסוד לאהבת "לשון הקודש" ול"חיבת הארץ"; אשרינו שקבעו את הבסיס לבני עדי-עד, לבית הספר העברי, וסללו את הדרך להחזרת והחיאת תרבותנו. בהדרת-כבוד ירכינו הדורות הבאים את רשם מול הדור הראשון של מורי ארץ-ישראל.

מספרו "דרך של מורה" (תרח"ץ) עמי קנא-קנד. נדפס לפני כן בספר היובל של של הסתדרות המורים (תרפ"ט), עמי 128–129.